



ANDMEKAITSE INSPEKTSIOON

ETTEKIRJUTUS-HOIATUS
isikuandmete kaitse asjas nr 2.1.-1/21/3177

Ettekirjutuse tegija Andmekaitse Inspeksiooni jurist Raiko Kaur

Ettekirjutuse tegemise aeg ja koht 31.01.2022, Tallinn

Ettekirjutuse adressaat Vipex AS (10170170)
info@vipex.ee

vastutav isik Juhatuse liige

RESOLUTSIOON: Isikuandmete kaitse seaduse (IKS) § 56 lõike 1, lõike 2 punkti 8, § 58 lõike 1 ning isikuandmete kaitse üldmääruse (IKÜM) artikli 58 lõike 1 punkti d ning lõike 2 punktide d, e ja f, samuti arvestades IKÜM artiklitega 5, 6, 12 ja 13 teeb Andmekaitse Inspeksioon Vipex AS-le täitmiseks kohustusliku ettekirjutuse:

1. Eemaldada Vipex AS-i klienditeeninduskeskusest helisalvestis (vt inspeksiooni põhjenduste punkte 2 ja 3.1);
2. Teavitada töötajaid helisalvestise kasutamisega seotud rikkumisest (vt inspeksiooni põhjenduste punkti 3.4). Saata inspeksioonile koopia kirjast, mis töötajatele rikkumisega seoses edastati.
3. Edastada inspeksioonile selge ja arusaadav õigustatud huvi analüüs, mis vastab IKÜM artikkel 6 lg 1 punktis f sätestatud tingimustele, ehk mida lugedes on võimalik nii inspeksioonil kui ka andmesubjektidel üheselt aru saada järgnevast (vt inspeksiooni põhjenduste punkte 2.1 ning 3.2 ja selle alapunkte):
 - a) millised on Vipex AS-i konkreetsed õigustatud huvid;
 - b) mis põhjusel on videovalve ja videosalvestiste kasutamine punktis a nimetatud õigustatud huvide realiseerimiseks tegelikult vajalik;
 - c) millised on töötajate õigused ja vabadused, mida videovalve kasutamisel riivatakse;
 - d) kuidas kaaluvad Vipex AS-i õigustatud huvid (punktid a ja b) üle andmesubjekti huvid ja põhiõigused (punkti c).

4. Edastada kõigi Vipex AS-s kasutatavate kaamerate asukohad ning nende kaamerapiltide väljavõtted (vt inspeksiooni põhjenduste punkti 3.2.3);

5. Edastada kaamerasalvestiste/otsepildi vaatamise logi näidis, millest nähtuks, kes ja

millal (kuupäev, kellaeg (ajavahemik)) on kaamerasalvestisi vaadanud (vt inspeksiooni põhjenduste punkti 2);

6. Saata inspeksioonile kinnitus, et videosalvestised kustutakse viivitamata, kuid hiljemalt 72 tunni möödudes (vt inspeksiooni põhjenduste punkte 2 ja 3.3). Pikem säilitamistähtaeg on lubatud siis, kui Vipex AS on põhjendanud pikema säilitamistähtaja vajadust ning inspeksioon on andnud sellekohase kinnituse;

7. Edastada andmekaitsetingimused, mis vastavad täielikult IKÜM artikliteks 12 ja 13 sätestatud nõuetele (vt inspeksiooni põhjenduste punkte 2.2 ja 3.5).

Määrame ettekirjutuse täitmise tähtjaks **22.02.2022.a.** Ettekirjutuse täitmisest teatada hiljemalt selleks tähtjaks Andmekaitse Inspeksiooni e-posti aadressile info@aki.ee.

VAIDLUSTAMISVIIDE:

Käesoleva ettekirjutuse saab vaidlustada 30 päeva jooksul, esitades kas:

- haldusmenetluse seaduse kohase vaide Andmekaitse Inspeksioonile või
- halduskohtumenetluse seadustiku kohase kaebuse Tallinna Halduskohtusse (sel juhul ei saa enam samas asjas vaiet läbi vaadata).

Ettekirjutuse vaidlustamine ei peata selle täitmise kohustust ega täitmiseks vajalike abinõude rakendamist.

SUNNIRAHA HOIATUS:

Kui ettekirjutus on jäetud määratud tähtjaks täitmata, määrab Andmekaitse Inspeksioon ettekirjutuse aadressaadile isikuandmete kaitse seaduse § 60 alusel:

Sunniraha iga täitmata jäetud ettekirjutuse punkti eest 15 000 eurot.

Sunniraha võib määrata korduvalt – kuni ettekirjutus on täidetud. Kui aadressaat ei tasu sunniraha, edastatakse see kohtutäiturile täitemenetluse alustamiseks. Sel juhul lisanduvad sunnirahale kohtutäituri tasu ja muud täitekulud.

VÄÄRTEOKARISTUSE HOIATUS:

Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 58 lõike 1 kohase ettekirjutuse täitmata jätmise eest võidakse alгатada väärteomenetlus isikuandmete kaitse seaduse § 70 tunnusel. Selle teo eest võidakse füüsilist isikut karistada rahatrahviga kuni 20 000 000 eurot ning juriidilist isikut võidakse karistada rahatrahviga kuni 20 000 000 eurot või kuni 4 protsenti tema eelmise majandusaasta ülemaailmsest aastasest kogukäibest, olenevalt sellest, kumb summa on suurem. Väärteo kohtuväline menetleja on Andmekaitse Inspeksioon.

FAKTILISED ASJAOLUD:

Andmekaitse Inspeksioon (inspeksioon) algatas 13.10.2021 Vipex AS-i osas omaalgatusliku järelevalvemenetluse, mille raames soovisime teada muuhulgas järgmist:

1. *Kui kaameraid kasutatakse muuhulgas IKÜM artikkel 6 lg 1 punkti f (õigustatud huvi) alusel, siis esitada inspeksioonile põhjalik õigustatud huvi analüüs, mille põhjal oleks võimalik inspeksioonil hinnata kaamerate kasutamise õiguspärasust.*
2. *Edastada kõik dokumendid, mis reguleerivad kaamerate kasutamist ning mida on töötajatele tutvustatud. Kui dokument ei ole seotud üksnes kaamerate kasutamisega, siis viidata dokumendi juures konkreetsetele punktidele, mis just kaamerate kasutamist reguleerivad.*
 - 4.1. *Kui koostatud dokumendid ja teavitused ei vasta IKÜM artiklites 12 – 13 sätestatud nõuetele, siis koostada viivitamata, kuid hiljemalt vastamise tähtjaks korrektsed andmekaitsetingimused ning edastada need inspeksioonile.*

26.10.2021 saatis Vipex AS-i esindaja vastuse, milles edastati muuhulgas õigustatud huvi analüüs. Andmekaitsetingimuste osas märgiti: *Dokument „Valvekaamerate kasutamine AS-is Vipex“ on koostatud vastavuses IKÜM artiklites 12 – 13 toodule.*

Järgnevalt hindame eeltoodu vastavust IKÜM nõuetele.

ANDMEKAITSE INSPEKTSIOONI PÕHJENDUSED:

1. Isikuandmete töötlemine

Isikuandmeteks on igasugune teave tuvastatud või tuvastatava füüsilise isiku kohta. Tuvastatav füüsiline isik on isik, keda saab otseselt või kaudselt tuvastada (vt isikuandmete kaitse üldmäärus (IKÜM) artikkel 4 punkt 1). Kaamerate abil on isik (eriti töötaja) igal juhul tuvastatav. Samuti märkis Vipex AS: *Valvekaamerad on vajadusel ringi paigaldatavad lihtseadmed, millest 1 on helisalvestusega (asub klienditeeninduskeskuses sularaha käitlemise piirkonnas).* Ka häääl on isikuanne, mille järgi on võimalik isikut tuvastada. Sega on video – ja audiovalve (helisalvestiste) puhul tegemist isikuandmete töötlemisega, mille osas tuleb järgida isikuandmete kaitse üldmääruses (IKÜM-s) sätestatud nõudeid.

2. Isikuandmete töötlemise põhimõtted

Isikuandmete vastutav töötaja on kohustatud järgima IKÜM artikkel 5 lõikes 1 sätestatud põhimõtteid. Nende põhimõtete täitmise eest vastutab ja peab olema võimeline nende täitmist tõendama vastutav töötaja ise (vt IKÜM artikkel 5 lõige 2). **Selles osas, mil andmetöötlus ei vasta täielikult IKÜM artikkel 5 lõikes 1 sätestatud põhimõtetele, on andmetöötlus keelatud.**

Kaamerate kasutamisel tuleb lähtuda muuhulgas järgnevatest isikuandmete töötlemise põhimõtetest:

- Seaduslikkus, õiglus ja läbipaistvus (IKÜM artikkel 5 lg 1 punkt a)

Igasugune isikuandmete töötlemine peab olema õiglane ja seaduslik ehk täielikult kooskõlas kõigi kehtivate õigusaktidega (sh IKÜM-i ja IKS-ga). Samuti peab andmetöötlus olema läbipaistev. Läbipaistvuse põhimõte eeldab, et kogu isikuandmete töötlemisega seotud teave on andmesubjektile lihtsalt kättesaadav, arusaadav ning selgelt sõnastatud. See puudutab eelkõige andmesubjektide teavitamist, et tagada õiglane ja läbipaistev töötlemine (vt IKÜM põhjenduspunkti 39). Inimeste teavitamist reguleerivad täpsemalt IKÜM artiklid 12 – 14. IKÜM artiklites 13 ja 14 on välja toodud, mida peab inimesele antav teave minimaalselt sisaldama. Kaamerate kasutamisel tuleb lähtuda IKÜM artikkel 13 nõuetest.

- Eesmärgi ja säilitamise piirang. Võimalikult väheste andmete kogumine (IKÜM artikkel 5 lg 1 punktid b, c ja e)

Selleks, et hinnata, kas kaamerate kasutamine vastab eesmärgi piirangu ning võimalikult väheste andmete kogumise põhimõttele, tuleb:

1. tuua välja kõik konkreetsed eesmärgid;
2. hinnata, kas nimetatud eesmärkide täitmisel on kaamerate kasutamine vajalik või on selle täitmiseks muid ja andmesubjekti vähem riivavaid meetmeid.

Keelatud on töötajate jälgimine kaamerateaga terve töötaja ning kaamerad tuleb suunata konkreetsetele turvariskidele.

Isikuandmete töötlemine tuleb lõpetada ja andmed kustutada või viia isikustamata kujule kohe kui langeb ära õiguslik alus ja/või on täidetud eesmärgid, milleks neid koguti. Isikuandmete töötlemise aeg peab piirduma rangelt minimaalsega. Selle tagamiseks, et isikuandmeid ei Tatari tn 39 / 10134 Tallinn / 627 4135 / info@aki.ee / www.aki.ee
Registrikood 70004235

töödelda vajalikust kauem, peab vastutav töötleja kindlaks määrama tähtjad isikuandmete kustutamiseks ning perioodiliseks läbivaatamiseks (vt ka IKÜM põhjenduspunkt 39).

Kaamerasalvestiste säilitamise osas on Euroopa Andmekaitsekoostöö nõukogu oma suunistes 3/2019 isikuandmete töötlemise kohta videoseadmetes välja toonud järgneva¹: *Võttes arvesse isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 5 lõike 1 punktides c ja e sätestatud põhimõtteid, nimelt võimalikult väheste andmete kogumist ja säilitamise piirangut, tuleks isikuandmed enamikul juhtudel (nt vandalismi avastamiseks) kustutada – ideaaljuhul automaatselt – mõne päeva pärast. Mida pikem on ettenähtud säilitamisaeg (eriti kui see on pikem kui 72 tundi), seda rohkem tuleb põhjendada eesmärgi õiguspärasust ja säilitamise vajalikkust. Kui vastutav töötleja kasutab videovalvet mitte ainult oma ruumide jälgimiseks, vaid kavatseb andmeid ka säilitada, peab vastutav töötleja tagama, et säilitamine on eesmärgi saavutamiseks tegelikult vajalik. Kui säilitamine on vajalik, tuleb säilitamisaeg iga konkreetse eesmärgi puhul selgelt kindlaks määrata ja eraldi kehtestada. Vastutav töötleja vastutab säilitamisaja kindlaksmääramise eest kooskõlas vajalikkuse ja proportsionaalsuse põhimõttega ning isikuandmete kaitse üldmääruse sätete järgimise tõendamise eest. Seega olukorras, kus eriseadusest ei tulene 72st tunnist pikemat säilitamistähtaega, tuleb vastutaval töötlejal salvestiste pikema säilitamise tähtaja vajadust selgelt ja arusaadavalt põhjendada. Siiski ei nõustu inspeksioon sellega, et salvestiste säilitamise tähtaja vajalikkust saaks mõõta kuudes. Mida pikem on säilitamistähtaeg, seda suurem on ka riive andmesubjektidele, eriti töötajatele, sest pikem aeg tähendab rohkem andmeid.*

- **Isikuandmeid töödeldakse viisil, mis tagab isikuandmete asjakohase turvalisuse, sh kaitseb loata või ebaseadusliku töötlemise eest (IKÜM artikkel 5 lg 1 punkt f)**

Selleks, et oleks võimalik tagantjärele kontrollida, kes, millal ja millist kaamerasalvestist on vaadanud, peab olema loodud logimissüsteem. Inspeksiooni hinnangul on logimine ainuke võimalik viis, mis võimaldab kontrollida seda, et kaamera otsepilti või salvestisi ei oleks vaadatud ebaseaduslikult, sh ilma põhjuseta.

2.1. Õigustatud huvi analüüsi koostamine

Kui andmetöötleja tugineb isikuandmete töötlemisel õigustatud huvile, siis on see seaduslik juhul, kui isikuandmete töötlemine on vajalik vastutava töötleja või kolmanda isiku õigustatud huvi korral, välja arvatud juhul, kui sellise huvi kaaluvad üles andmesubjekti huvid või põhiõigused ja – vabadused, mille nimel tuleb kaitsta isikuandmeid (IKÜM artikkel 6 lg 1 punkt f).

Seega on IKÜM artikkel 6 lõige 1 punktis f ettenähtud kolm tingimust, mis **kõik** peavad olema täidetud, et isikuandmete töötlemine oleks lubatud:

- vastutaval töötlejal või andmeid saaval kolmandal isikul või kolmandatel isikutel on andmetöötlemiseks õigustatud huvi;
- isikuandmete töötlemine on vajalik õigustatud huvi teostamiseks;
- vastutava töötleja ja/või kolmanda isiku õigustatud huvid kaaluvad üles kaitstava andmesubjekti huvid, põhiõigused ja – vabadused.

Selleks, et aru saada, kas IKÜM artikkel 6 lg 1 punkt f alusel on võimalik isikuandmeid töödelda, tuleb esmalt **täpselt välja selgitada, kas ja millised on andmetöötleja enda konkreetsed õigustatud huvid**. Õigustatud huvid peavad olema sõnastatud piisavalt selgelt. Selleks on vaja reaalselt ja hetkel esinevat huvi – midagi, mis on seotud parasjagu toimuva tegevuse või kasuga, mida eeldatakse saada lähitulevikus. Teisisõnu ei piisa huvidest, mis on liiga ebamäärased või spekulatiivsed. Kui õigustatud huvid ei ole piisavalt selgelt sõnastatud, ei ole võimalik nimetatud huviseid ka andmesubjekti huvide ja põhiõigustega tasakaalustada.

¹ https://edpb.europa.eu/sites/default/files/files/file1/edpb_guidelines_201903_video_devices_et.pdf lk 28 p 121
Tatari tn 39 / 10134 Tallinn / 627 4135 / info@aki.ee / www.aki.ee
Registrikood 70004235

Seega on ennekõike oluline, et **õigustatud huvi oleks kooskõlas kehtivate õigusaktidega, sõnastatud piisavalt selgelt (st piisavalt konkreetne) ning reaalne ja hetkel esinev (st mitte spekulatiivne).**

Teiseks tuleb analüüsida ja läbi mõelda, **millised on võimalikud andmesubjekti huvid või põhiõigused – ja vabadused, mida võidakse isikuandmete töötlemisega kahjustada.**

Kolmandaks tuleb tasakaalustada andmetöötleja õigustatud huvid andmesubjekti huvide ja põhiõigustega. Siinjuures võrreldakse isikuandmete töötlemisest (kogumisest, edastamisest, avalikustamisest) andmesubjektile tekkida võivat mõju vastutava töötleja ja/või kolmanda isiku õigustatud huvidega ning hinnatakse, kas ja millises ulatuses vastutava töötleja ja/või kolmanda isiku õigustatud huvi kaalub andmesubjekti huvid üles. Rõhutame, et vastutava töötleja või kolmanda isiku õigustatud huvid **ei kaalu automaatselt üles** kaitstavate andmesubjektide põhiõiguste ja – vabadustega seotud huve.

Juhul, kui andmetöötleja jätab ühe eelnevatest etappidest korrektselt tegemata, ei ole andmete töötlemine IKÜM artikli 6 lg 1 punkti f alusel lubatud ning inspeksioonil on õigus edasine isikuandmete töötlemine keelata.

Õigustatud huvi analüüsiga peab olema võimalik tutvuda igal andmesubjektil (nii kliendil kui töötajal).

2.2. Andmekaitsetingimuste koostamine

Andmekaitsetingimustes tuleb kajastada muuhulgas järgnev (vt IKÜM artikkel 13 lõiked 1 ja 2):

- vastutava töötleja nimi ja tema kontaktandmed;
- isikuandmete töötlemise eesmärgid ja õiguslikud alused;
- kui isikuandmete töötlemine põhineb õigustatud huvil, siis teave vastutava töötleja õigustatud huvide kohta;
- teave isikuandmete vastuvõtjate või vastuvõtjate kategooriate kohta;
- isikuandmete säilitamise tähtaeg;
- teave andmesubjekti õiguse kohta taotleda:
 - a) juurdepääsu teda puudutavatele isikuandmetele (nii klientidel kui töötajatel on õigus saada enda kohta käivaid salvestisi);
 - b) isikuandmete kustutamist;
 - c) isikuandmete töötlemise piiramist.
- teave õiguse kohta esitada vastuväide kaamerate kasutamise osas;
- teave õiguste kohta esitada kaebuse järelevalveasutusele.

Siiski peab iga vastutav töötleja ise koostama enda äritegevusest lähtuvalt andmekaitsetingimused ning kontrollima nende vastavust IKÜM artiklites 12 – 13 sätestatud nõuetele.

Täiendavalt selgitame järgnevat:

- andmekaitsetingimused tuleb koostada vastavalt tegelikule andmetöötlemisele. Tingimused ei saa piirduda näidetega, vaid loetelu peab olema lõplik. Sõnade „näiteks, eelkõige, muuhulgas“ kasutamine ei ole lubatud. Kui andmetöötlemise sisu või eesmärgid ajajooksul muutuvad, siis tuleb andmekaitsetingimusi vastavalt sellele ka ajakohastada.
- Klientide puhul tuleb õigustatud huvi analüüs lisada kas andmekaitsetingimustesse või tuua tingimustes välja, et analüüsiga tutvumiseks saata e-kiri konkreetsele e-posti aadressile. Töötajatel peab olema aga võimalik õigustatud huvi analüüsiga igal ajal tutvuda (nt puhkeruumis või asutuse siseses infosüsteemis).

3. IKÜM nõuetele vastavus

3.1. Vipex AS õiguslik alus audiovalve kasutamisel

Selgitame, et audiovalvet oleks võimalik teoreetiliselt kasutada üksnes juhul, kui koostatud on korrektne õigustatud huvi analüüs ning sellest nähtuks, et ettevõtte õigustatud huvid kaaluvad üles andmesubjekti huvid. Sellist analüüsi Vipex AS audiovalve osas koostanud ei ole.

Inspeksioon on lähtuvalt IKÜM-st analüüsinud audiovalve kasutamist. Kindlasti on olukordi, kus audiosalvestisest on kasu. Ent turvalisuse tagamiseks, kliendivaidluste lahendamiseks, võimalike pettuste tuvastamiseks jms eesmärgil audiovalve kasutamise lubatavuse aktsepteerimine viib samasuguse olukorrani, milles me oleme videokaameratega. Sellest saaks uus reaalsus igal sammul. Kuid ka videovalve pole olnud alati igapäevaelu normaalsus. Aja jooksul videovalvet eksploateeritakse üha enam, seejuures täienevad videovalve funktsionaalsused ning kvaliteet. Inimesed on aja jooksul leppinud paratamatusega, et videovalvet kasutatakse nii ulatuslikult. Asudes samadel eesmärkidel kasutama audiovalvet, samm-sammult algul mõnedes ettevõtetes, laieneb see valimatult igale poole. Sisustus – ja viimistlusmaterjalide müük salongis ei ole olemuslikult ka nii eriline, et üksnes seal saaks audiovalvet pidada lubatavaks. Te osutate täpselt samamoodi tsiviilõiguslikku teenust – müüte kaup nagu iga teine tsiviilõiguslik teenusepakkuja (kauplus, teeninduspunkt).

Niisiis ei pea Andmekaitse Inspeksioon audiovalvet olemuslikult lubatavaks kaupade ja teenuste pakkumisega tegelevates ettevõtetes. Audiovalve kasutamist saaksid õigustada üksnes väga erandlikud asjaolud, mida mujal ei eksisteeri.

Ka Euroopa Andmekaitseinspektor on juba 2010. aastal märkinud, et helisalvestiste kasutamine töökohal on keelatud.² Samuti kinnitatakse seda ka Euroopa Andmekaitsekoogu suunistes, kus on välja toodud, et jälgimisseadmed ei tohiks pakkuda funktsioone, mis ei ole vajalikud (nt helisalvestised). Seetõttu tuleb ebavajalikud funktsioonid desaktiveerida või võtta kasutusele jälgimisseadmed, millel lisafunktsioonid puuduvad.³

Kuna audiovalve kasutamine töökohal on oma olemuselt keelatud ning Vipex AS ei ole toonud välja erandlikke asjaolusid, mille tõttu oleks siiski vajalik helisalvestisi töökohal kasutada, **on inspeksioon seisukohal, et Vipex AS esindussalongis ei ole audiovalve IKÜM-st tulenevalt lubatud.**

3.2. Vipex AS õigustatud huvi analüüs videovalve kasutamisel

3.2.1. Vipex AS õigustatud huvid ja nende vajalikkus

Vipex AS on märkinud, et videovalvet kasutatakse isikute ja vara kaitseks, õigusrikkumiste tuvastamiseks, tööõnnetuste asjaolude välja selgitamiseks ning töötaja kontrollimiseks olukorras, kus klient esitab pretensiooni, et kaup pole saabunud või kaupa on koguseliselt vähem väljastatud. Töötaja kontrollimise vajalikkuse osas on märgitud järgmist: *Kaupade vastuvõtu-üleandmise protsessi on vaja videokaameraga jälgida hilisemate vaidluste vältimiseks. On mitmeid juhtumeid, kus meile on esitatud pretensioon üleantud kauba koguse kohta. Samuti on esitatud pretensioone, et konkreetne saadetis pole saabunud kauba hulgas. Kaamerasalvestis võimaldab kontrollida mh koguseliselt, kas tellitud kaup väljastati korrektselt.*

² European Data Protection Supervisor, Video-surveillance Guidelines, 2010, p 6.12.

³ Euroopa Andmekaitsekoogu, Suunised 3/2019 isikuandmete töötlemise kohta videoseadmetes, 2020, punkt 129

Inspektsiooni hinnangul on Vipex AS õigustatud huvi kaamerate kasutamisel arusaadav laos, ehk laos olevate materjalide kaitse, võimalikud tööõnnetused ja kauba väljastamise kontroll. Siiski on Vipex AS põhjendanud kaamerate kasutamise vajalikkust üksnes osas, mis puudutab vastuvõtu-üleandmise protsessi. Faktilisi asjaolusid ning kui tihti eeltoodud situatsioonid aset leiavad või on leidnud on aga välja toomata. Ehk inspektsioonil pole selge:

1. Kui tihti toimuvad või on toimunud laos vargused (tuua välja, mitu vargust nt kuus/aastas toime pannakse) ning mida on varastatud;
2. Kui tihti on toimunud tööõnnetusi (tuua välja, mitu tööõnnetust on näiteks aastas juhtunud) ja milliseid;
3. Kui tihti töötajad eksivad kauba üleandmisel kogusega (tuua välja, mitu eksimust näiteks aastas on) ja millise kauba üleandmisel on eksitud ja kui suurte kogustega.
4. Kui tihti on olnud vajalik kaamerasalvestisi kasutada isikute kaitseks ning millistel juhtudel.

Samuti tuleb selgitada, miks on eeltoodu kontrollimiseks/hindamiseks vajalikud kaamerad ning muid ja vähem riivavamaid meetmeid ei ole võimalik kasutada.

Arusaamatuks jääb aga kaamerate kasutamine näidiste salongis. Kui Vipex AS leiab, et kaamerate kasutamine näidiste salongis on eeltoodud õigustatud huvide realiseerimiseks vajalik, siis tuleb vastata ka eeltoodud neljale küsimusele arvestades muuhulgas näidiste salongi eripära ehk sellega, et näidiste salongis on näidised.

3.2.2. Andmesubjekti huvid või põhiõigused – ja vabadused

Siin punktis on oluline, et põhjalikult analüüsitakse, millised on võimalikud andmesubjekti huvid või põhiõigused ja – vabadused, mida võidakse kaamerate kasutamisega kahjustada. Selle punkti on Vipex AS jätnud täitmata. Selgitame, et võimalus jälgida töötajaid terve tööaja vältel toob kaasa väga suure riive. Töötajal ei ole võimalik teha ühtegi liigutust nii, et tema tegemisi ei oleks võimalik jälgida (v.a olme – ja puhkeruumides). See võib omakorda põhjustada töötajates stressi, ärevust ning muid vaimseid probleeme. Inspektsioon on saanud ka pöördumise, kus märgiti, et Vipex AS tööandjana jälgib läbi kaamerate töötajate tegevust ning tegu ei ole millegi tuvastamisega, vaid töötajate jälgimisega.

3.2.3. Vipex AS õigustatud huvide ja andmesubjektide huvide, põhiõiguste ja – vabaduste tasakaalustamine

Kuna Vipex AS ei ole sõnastanud oma õigustatud huvisid piisavalt selgelt ja arusaadavalt (puuduvad faktilised asjaolud ning tegemist on spekulatiivsete huvidega) ning hindamata on andmesubjekti huvid, mida võidakse kaamerate kasutamisega kahjustada, ei ole võimalik huvide tasakaalustamist läbi viia. Siiski vaatasime üle Vipex AS selgitused ning esitame oma märkused.

Vipex AS märkis: *Töötajate töökohad, mis jäävad kaamera vaatevälja on kaetud privaatsusmaksiga nii, et töötajate privaatsus oleks täielikult tagatud.* Inspektsioonile jääb arusaamatuks, mida Vipex AS on selle all silmas pidanud. Vipex AS võrgulehel on võimalik teha sisustussalongis virtuaaltuur (<https://vipex.ee/kontakt/virtuaaltuur/>), mille käigus on võimalik tuvastada ka kaamera asukohti. Inspektsioon tuvastas, et Vipex AS on paigaldanud kaamerad selliselt, mis on suunatud otseselt töötajate töökohtadele, sh arvuti ekraanidele. Sellisel viisil kaamerate kasutamine ei ole lubatud. Hindamaks kaamerate kasutamise ulatust, soovib inspektsioon kõikide kaamerate asukohti ning nende piltide väljavõtteid.

Vipex AS märkis: *Kuigi kõiki tegevusi isikuandmete töötlemisel ei ole töö käigus alati võimalik ette näha, sest äritegevus eeldab vahel kiireid reageerimisi ja seega tööprotsesside kiiret muutmist, siis AS-is Vipex peetakse kinni isikuandmete töötlemisel minimaalsuse põhimõttest:*

nii vähe kui võimalik ja ainult nii palju kui vajalik. Jääb arusaamatuks, mida selline lause õigustatud huvi analüüsis tähendab. Kui Vipex AS on pidanud silmas seda, et kaameraid võib kasutada mis tahes eesmärkidel, kui see on äritegevuse ja tööprotsesside muutmisel vajalik, siis see ei ole õige. Eesmärgid tuleb paika panna enne kaamerate kasutamist ning kui eesmärgid peaksid ajajooksul muutuma, siis tuleb teha täiendav õigustatud huvi analüüs ning eesmärkide muutmisest tuleb andmesubjekte (töötajaid, kliente) teavitada.

Nõustume, et kaamerate kasutamine ei toimu nõusoleku alusel, kuid selle reguleerimine õigustatud huvi analüüsis on ebavajalik ning jätab eksliku mulje.

Rõhutame, et **õigustatud huvi analüüs on mõeldud andmesubjektidele (töötajatele, klientidele), mistõttu peab see olema nii selge ja arusaadav, et iga andmesubjekt saaks õigustatud huvi analüüsi lugedes aru, millised on ettevõtte õigustatud huvid, milliseid andmesubjekti huve on videovalve kasutamisel hinnatud ning kuidas on huvide tasakaalustamisel jõutud selleni, et videovalve kasutamine on vajalik ning kaalub üles andmesubjekti huvid.** Arvestades sellega, et turvariskid näidiste salongis ja laos on tõenäoliselt erinevad, tuleb kaamerate kasutamise vajadust ka sellest lähtuvalt hinnata.

3.3. Videosalvestiste säilitamise tähtaeg

Vipex AS märkis: *Salvestisi ei säilitata pikaajaliselt, need kustuvad automaatselt nelja kuu möödudes.* Esiteks ei ole Vipex AS selgitanud, miks on vajalik säilitada kaamerasalvestisi neli kuud ning teisalt on tegemist väga pika säilitamistähtajaga. Mida pikem on säilitamistähtaeg, seda suurem on riive andmesubjektidele, eriti töötajatele, sest pikem aeg tähendab rohkem andmeid. Ei ole ka kuigi realistlik, et Vipex AS vaatab läbi nelja kuu salvestised (selle läbi vaatamine võtaks tohutu aja), et tuvastada võimalik rikkumine, mis on selle aja jooksul võib-olla toimunud.

Kuna Vipex AS ei ole põhjendanud kaamerasalvestiste säilitamise tähtaja vajalikkust (neli kuud) ning inspeksioonile ka ei nähtu, et nii pikk säilitamisaeg saaks olla õiguspärane, tuleb Vipex AS-l edaspidi kustutada salvestised viivitamata, kuid hiljemalt 72 tunni möödudes. Inspeksiooni hinnangul on töötajate õiguste kaitseks vajalik kehtestada isikuandmete töötlemise piirang (piirata videosalvestiste säilitamise tähtaega) seniks, kuni Vipex AS on inspeksioonile tõendanud, et videosalvestiste säilitamine kauem kui 72 tundi vastab ka tegelikult isikuandmete töötlemise põhimõtetele (vt IKÜM artikkel 5 lg 1 punktid b, c ja e) ning inspeksioon on pikema säilitamistähtaja õiguspärasust kinnitanud.

3.4. Töötajate teavitamine rikkumisest

Audiovalve kasutamine kujutab endast väga intensiivset eraelu riivet, mistõttu on eriti oluline, et olukorras, kus audiovalve on paigaldatud ebaseaduslikult ehk paigaldamine ei vastanud ega vasta isikuandmete töötlemise põhimõttele (seaduslikkuse põhimõttele), audiovalve viivitamata eemaldatakse ning töötajaid rikkumisest ka teavitatakse (vt IKÜM artikkel 34 lõige 1).

Rikkumise teavituses kirjeldatakse selges ja lihtsas keeles isikuandmetega seotud rikkumise laadi ning esitatakse vähemalt järgnev teave (vt IKÜM artikleid 34 lõige 2 ja 33 lõige 3):

- 1.Kontaktisiku nimi ja kontaktandmed, mille kaudu on võimalik rikkumise osas täpsemat teavet saada;
- 2.Kirjeldada isikuandmetega seotud rikkumise võimalikke tagajärgi;
- 3.Kirjeldada võetud või võtmiseks kavandatud meetmeid isikuandmetega seotud rikkumise lahendamiseks.

Seega tuleb Vipex AS-l edastada töötajatele eeltoodud teave ning kinnitada töötajatele, et audiovalve on eemaldatud.

3.5. Vipex AS andmekaitsetingimused

Vipex AS märkis: *Dokument „Valvekaamerate kasutamine AS-is Vipex“ on koostatud vastavuses IKÜM artiklites 12 – 13 toodule.* Selgitame, et nimetatud dokumendi näol ei ole tegemist korrektsete andmekaitsetingimustega. Esiteks on kopeeritud sinna lauseid, mis teeb lugemise keeruliseks ning sisu arusaamatuks ning teiseks ei ole lähtunud dokumendi sisu osas IKÜM artiklist 13 (vt kohustusliku sisu osas ka inspektsiooni põhjenduste punkti 2.2).

Lähtuvalt eeltoodust ei vasta esitatud dokument IKÜM-s sätestatud nõuetele (IKÜM artikkel 5 lg 1 punkt a, artikkel 12 lõige 1 ning artikkel 13 lõiked 1 ja 2).

KOKKUVÕTE:

Kokkuvõtvalt:

1. Vipex AS-l puudub õiguslik alus (õigustatud huvi) audiovalve kasutamiseks ning audiovalve tuleb viivitamata eemaldada. Kuna audiovalvet on kasutatud ebaseaduslikult, tuleb töötajaid rikkumisest teavitada.
2. Videovalve kasutamiseks tuleb koostada korrektne õigustatud huvi analüüs. Rõhutame, et õigustatud huvi analüüs peab olema nii selge, et töötajal on võimalik aru saada, miks tööandja tegelikult kaameraid kasutab ning mida ta on teinud selleks, et töötaja õigusi ülemääraselt ei kahjustataks.
3. Kaamerad tuleb paigaldada (suunata) üksnes turvariskile ning tagada seejuures see, et töötajad oleksid kaamera vaateväljas ka tegelikult minimaalselt.
4. Vipex AS ei põhjendanud kaamera salvestiste säilitamise tähtsust vajalikkust, mistõttu ei ole põhjendatud salvestiste säilitamine üle 72 tunni.
5. Koostada tuleb andmekaitsetingimused, mis vastavad täielikult IKÜM artiklites 12 – 13 sätestatud nõuetele.

Arvestades sellega, et videovalve kasutamine Vipex AS-s ei ole seaduslik (puudub korrektne õigustatud huvi analüüs), tuleb esitada inspektsioonile tähtaegselt korrektne õigustatud huvi analüüs või eemaldada kaamerad (nt näidiste salongist) ja saata sellekohane kinnitus.

Vastavalt isikuandmete kaitse seaduse § 58 lõikele 1 ning isikuandmete kaitse üldmääruse artikkel 58 lõike 2 punktidele d, e ja f, on inspektsioonil õigus kehtestada ajutine või alaline isikuandmete töötlemise piirang, sh töötlemiskeeld ning anda korraldus, et:

- vastutav töötaja viiks isikuandmete töötlemise toimingud teatud viisil ja teatud aja jooksul vastavusse IKÜM nõuetega;
- vastutav töötaja teavitaks andmesubjekti tema isikuandmetega seotud rikkumisest.

Võttes arvesse faktilisi asjaolusid ja asjaolu, et konkreetsel juhul töödeldakse isikuandmeid ebaseaduslikult (andmetöötlus ei vasta IKÜM artiklites 5, 6, 12 ja 13 sätestatud nõuetele), leiab inspektsioon, et kohustusliku ettekirjutuse tegemine antud asjas on vajalik, et lõpetada õigusrikkumine võimalikult kiiresti ning tagada töötajate õiguste kaitse.

/allkirjastatud digitaalselt/

Raiko Kaur
jurist
peadirektori volitusel